

san wolonwulan - n'mor 71
 zanwuye kalo - san 1978
bp:24 - bamakò (mali)
 telefon : 22104 — ccp : 0155
 dörömè 4
 kibarudilalaw kuntigi: amadu ganyi kantè

Kibaru

a b è bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

kolonèli musa tarawele ka kuma

nin kibaru kònòkow

nyè 2 ani nyè 3 la :

kibaru kanubagaw kuma yòrò

nyè 4 ani nyè 5 la :

kabinè sisòkò ka maana :
fònkoloni kèle

nyè 6 ani nyè 7 la :

taamasen kura donna
koperatiwu la

san 1977 banna, san 1978 daminèna, o hukumu kèno, jamana kuntigi kumana malidenw bée ye.

a da sera fèn caman ma, i n'a fò : faso baara cogo, faso wari konyèw, ja ye gèlèya minw ladon jamana kònò, ani politigi konyè.

min ye faso baara cogo ye, a y'a jira ko baara caman bée sen na :

- bamakò dugu dilali k'a nyè.
- ansòngò, menaka ni anderabukaní cè siraba dilali.

(a fò b è nyè 3 la)

San 1978

san 1978 daminèna anw fè malì kònò ni ko kunba fila ye, n'olu ye ji ko ani jè ko ye. o ko kunba fila de ka girin ni jamana kunkow bée ye.

ji ko, o ye kòngò lase hadamadenw ani baganw ma. a ye kungow jeni, ka jiriwani sènèfèn nagasi, a ye jamadanew coron sègèn gèlèn kònò, sègèn min nyè ka jugu.

nka, gôfèrènaman jòlen b è ni kan min ye san kura in daminèna, n'o ye ja kòngò kèleii ye, o kan de ye dusuw sumaya kan ye. bawo, n'a fòra ko balo min b è malidenw labò, k'a ta kayi mara kònò fo k'a bila gawo mara la, ko o balo b èna di mògòw ma, o kuma b è dusuw sumaya kosèbè. foli ka

kan ka k è malì jamana nyèmògòw ye u ka hakili nyuman na, hakili nyuman min y'u bila balo caman nyinini na, malì kò kan, ka a lase malì kònò, walasa ka ja kòngò kèle an ka jamana bée kònò.

min ye jè ko ye sa, o nyè-sinnen b è tònba de sigili ma malidenw bée tògò la, tònba min, ni ale de b èna jamadanew bée fara nyògon kan, jamana kunkow, a hamina kow, ani a nisòndiya kow kan, duw, duguw, kafow, kubedaw, ani maraw bée kònò.

fèn minw fòra tònba kura in sigili la, bée y'o mèn arajo-mali la, peresidan musa tarawele yèrè ka kumaw sen fè. Kibaru fana ye fèn caman sè-

bèn a kan. segin tèna k è olù kan yan. nka, min ka kan ka fò, k'a gèlèya, o ye nyògonfaamuya, bèn, ani sèbèkèli ye tònba in kònò.

bawo, an b èe y'a dòn ko foyi tè se ka k è ka nyè dinyè kònò nin ko saba kò : nyògonfaamuya, bèn, ani sèbè. o de kòsòn, ni an b è fèn o fèn k è an yèrè ye, walima jamana ye, an ka kan k'an hakili jakabò, ka o fèn k è sèbè hukumu kònò.

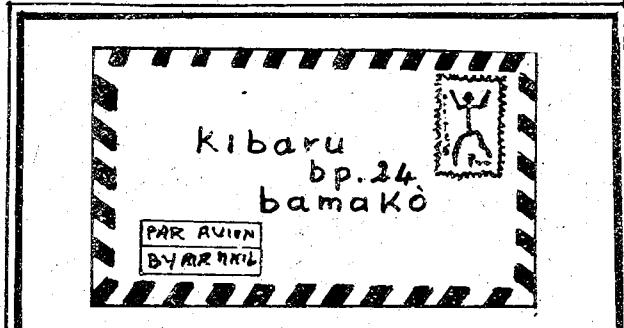
sèbèkè de b èna ja kòngò kèle malì kònò, ale de fana b èna tòn kura sigili nògòya. ni an ye nyògon faamuya o la, ni an b ènna o kan, an hamina ko caman b è ban.

amadu ganyi kantè
kibaru dilalaw kuntigi

kibaru kalanbagaw kuma yòrò

kanubagaw

kibaru

Kibaru

kuma yòrò

kelen na sigi man nyi

donsokè dò bòra dugu kònò, ka taa sigi a kelen na. don dò, a ye a ka marifa ta, ka taa yaala wula kònò. jinè dò fòra a kò. o y'a fò :

- a' ni sògòma.
- denmisènniñw ko :
- nba, i ni sògòma.
- aw baba taara min ?
- baba taara wula kònò.
- ne ko : aw ka misiden min mana sa, jònni bè o boso ?
- baba.
- misiba min mana sa, jònni bè o boso ?
- baba.
- ntura kòrò mana sa, jònni bè o boso ?
- baba.
- baba nana ka bò wula kònò. denmisènnw ko :
- baba dè, jinè dò fòra e kò yan. a ko : an ka misiden min mana sa, jònni bè o boso ? an ko : e baba de b'o boso. misibakòrò mana sa, jònni bè o boso ? an ko : baba. ntura kòrò min mana sa dun ? an ko : e baba kelen de bè o boso.
- baba ko :
- aw ma o kòrò dòn wa ?
- an ma o kòrò dòn.
- a ko : misiden min mana sa, ko jònni bè o boso ? o kòrò ye : denmisènniñ min mana sa, jònni bè o

su don ? misibakòrò dun, o ye : aw ba mana sa, jònni bè o fana su don ? ntura kòrò mana sa dun, o fana kòrò ye : ne baba mana sa, jònni bè ne yèrè su don ? aw y'a labèn. dugu mana jè dòròn, an bè jigin so, min mana kè, dugu mògòw na an dèmè o la. josere ku'lubali sobugu

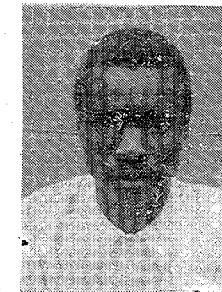
kuma kòròma

jinè kèra cèkòròba dò ye. denkè cè wolonwula tun'b'a fè. a denkè cè wolonwula jèra ka sènè kè. u ye nyò tigè, k'a ton nyògòn kan. nyinè kelen taara o nyò doni, k'a don a wo kònò. u nana, u ye nyinè wo sen, k'a nyini fo a ku ma. u ma se ka nyinè labò. u ye nyinè ku ti-gè, u ma se ka i nyun nyinè ku la. u taara so. u y'a fò u facè ye. u facè ko :

- aw tè fosi ye. ne kelen tun bè mèrèntècè boso, ka n'nyun o la.
- u taara a fò u ba ye. o ko :
- aw tè fosi ye. ne kelen tun bè tigafarà fa ji la, ka n'nyun o la.
- n'b'a nyini aw fè, njin mògò ninw, min ka fisa ni min ye ?

lalama tarawele
jafarana

ka bò bunumakapaga

cè dò n'a denkè tun bè ci kè. fa ko den ma :

- ne bè taa banakò.
 - fa taara tile ban yen. a nalen, den ko :
 - baba, e mènna dè.
 - a ko :
 - ne ye kabakofèn de ye. ne ye jiri dò ju mununmunun, fo ka tile ban, ne ma se a dan ma.
 - a don filanan, den fana ko :
 - baba, n'bè taa banakò.
 - o fana taara tile ban yen. a nalen, fa ko a ma :
 - e mènna dè.
 - a ko :
 - baba, ne ye kabakofèn de ye. kònò dò kankala tilenna ka tèmèn ne kan, ne ma kònò yèrè ye.
 - fa ko :
 - o kònò bè taa sigi jamana jumèn jiri kan ?
 - den ko :
 - baba, i ye jiri min ju mununmunun ka tile ban, a bè taa sigi o kan.
 - den ni fa, jumèn de jalakila ?
- adama danbele

nyininkali

n'i ye arajo di tulo geren ma, ani ka monturu di fiyentò ma, a fila la jumèn ta b'a nafa ka tèmèn jumèn kan ?

bakaba jakite
sirimu

kibaru kanubagaw kuma yòrò

ka bò kokofata

nin kunnafoni bòra abudulu kasumu konate yòrò. kibarudiso ka lasigiden don kita. a kònò kumaw filè nin ye :

finyèba dò kèra sababu ye ka tasuma don kokofata. kokofata ye kita dugu ye min, ni tiga bè sènè a kònò kosèbè. a ni kita cè ye kilomètèrè 64 ye.

du 16, ani soden 147, ani jiginè 30 jenina. tòni tan ni kelen jenina sènèfènwa. mògò 264 duntanyana.

kasara in kò fè, kokofatakaw farala nyògòn kan. mògò minw ka du jenina, u ye dèmè don olu la.

tasuma in bò sababu bè ka nyini. kibaru fòlò min sòròla, o b'a jira ko tasuma in bòra du dò de kònò, ka dugu so dòw sòrò. wali kònté

ka bò bankuma filanan

ne nisòndiyalen bè nin sèbèn ci aw ma, aw ka aw hakilila ta fò sòsoli dò kan :

cè fila taara tunga fè. u ye san kelen kè. kelen ko ale bè taa so. dò nin ye waa kelen di a ma, ko : - n'i taara, i bè nin di an ka mògòw ma.

cè ye wari dun, a ma fosi di mògò si ma.

cè nana ka bò tunga fè, cè ye a tònyògòn nyininka :

- cè, i ye n'ka wari di wa ?

cè ko :

- ayi, n'ma a di. waa kelen di ne ma, ne ka taa a di i so mògòw ma.

cè ye waa kelen di a ma. a taara a di cè so mògòw ma, ka taa a ka so, ka waa kelen ta yen, ka na a di cè ma.

dòw ko wari sarala. dòw ko wari ma sara. jumèn ta ye tinyè ye ?

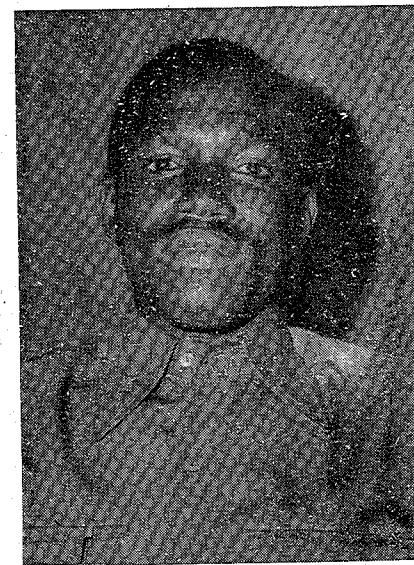
dawuda tarawele

dònniya kura

ne bè nin lètèrè sèbèn, k'a ci ènpirimeri kase keyita ka baarakèda mògò bée lajèlen ma, ka u tanu, ka u fo, ka u walenyumandòn u ka baara nyuman la, n'o ye liburuninw dilali ye.

a liburunin kalan ye ne sòn hakili

nyuman na, ka dònniya kura di ne ma, k'a ta denmisènnin banaw la, fo ji minta cogoyaw, fo ka n'a bíla misi ko cogoyaw la. ne ye cogoya caman faamu olu kalanni fè liburuninw kònò. fusenu danbele kobiri

ninw ye yaya tarawele ani amadou sanogo ye, ka bò abènguru, kondowari

kolonèli musa tarawele ka kuma

- bamakò ni buguni cè siraba dilali.
- seware ni bankasi ni koro cè siraba dilali.
- sikaso ni kucaka cè siraba dilali.
- selenge ni manantali babiliw dilali.
- kalana sanubò yòrò sigili sen kan.
- wolobaara izini jòli kayi.

min ye wari konyèw ye, a y'a jira ko yèlèma donna jamana baarakèlaw ka sara ko la. sariya kura tara, min bè yèlèma don san 1961 sariya la.

min ye ja konyè ye, salon san

nana, nka ja fana kèra. o sababù la, sumanw ma nyè kosèbè. nyògonye min kèrèganbi jamana na, u jèra ka u hakili jakabò ja kùnbèn cogo kan saheli jamana kònò.

politigi sira la, tòn kura ka kan ka sigi sen kan san 1978 in kònò. denmisènw ka tòn w bè kùraya, mu sow ka nyògonye fana kèra. o b'a jira ko jamana bëna segin politigi ma.

kolonèli musa y'a ka kuma laban ni kibaruba dò ye : o ye politigi fòlò kèbagaw bée bilali ye.

sekumaru samake

kabinè sisòkò ka maana:

jònkolonin kèlè

kibaru kalanbaga dòw ye lètèrè ci an ma, k'a fò ko ko minw tèmènna mali kònò kabini lawale la, o kow mana sèbèn, ka bò kibaru kònò, o bè diya mògò caman ye.
 kabinè sisòkò ka maana dò filè nin ye, n'a bè jònkolonin kèle kofò, kèle min kèra kabini daa monson tile la. mògò saba de jèra ka kabinè sisòkò ka maana in sèbèn, n'olu ye lilyan kesteloot ye, ani gerard dumestre, ani zan batisi tarawele. u ye o kuma sèbèn bamanankan na, k'a bayèlèma tubabukan na, k'o kè liburu ye. o liburu bòra faransi, liburudilala dò sababu fè, n'o tògò ko armand colin. ni ala sònna, an ka ènpirimeri kase keyita fana bèna o maana sèbèn, k'o kè liburu ye. sani o tuma ka se, an bèna o maana yòrò dòw bò kibaru kònò.

- 1 nparikala bòkan

a bè jònkolonin wele.
a bè mariheri wele jònkolonin.
a bè kòlònjugujìri wele jònkolonin.
a bè cèkòròbabugònci wele jònkolonin.
a bè nturàninfarinman wele jònkolonin.
a bè nkilintinkòlontò wele. o tun bè jònkolonin.
mariheri tun ye masakè ye jònkolonin.
nin minw tògò fôlen ye nin ye,
olu tun ye a ka cè farinw ye.
nin mògò kelen kelen bée tun ye se mògò kémè
na jònkolonin kònò.
ò, npari tun bè fô olu de ye jònkolonin kònò.
u ko :

poyi ni payi.
nègè sègèrèn, dò b'a ji min,
o t'a nyaga nyimi.
nyaganyimi nsan ani nyagamin nsan,
nsan kunba ani nsan daba.

o tuma na sa, ni tile tun ganna
sira tile wariwari fè,
u b'u ka npariso de koori jònkolonin ka kalikan-
bulonba jòlen b'u fè a la. bulon kònò.
ò, npari nin bè bò ni kala de ye.
kala dèbè don.
n'i y'a mèn ko cè npari,
cè npari de ye kala binaani ye.
jèman ye mugan ye,
finman ye mugan ye.
u bè na npariso de koori,
u n'u ka dafila jalan kelen.
jònkolonin ye donda kelen ani bôda kelen.
nparikala bôkan :

olu kumukòròseri, olu nyamakòròseri,
olu kumujatigi ani balansando,
olu bè kumu cè la,
cè tè kumu olu la,
jònkolonin yan.
yan ye jònkolonin ye.

ni i farinyara, i bè dan yan.
ni i kèra cè ye,
i bè dàn jònkoloninkaw la.
o don, kòlòn kelen tun bè jònkolonin dugu cè-
mancè la,
o tun y'u ka masakèkòlòn ye.
u ka aladelikòlòn don.
u ka siriw b'a kònò.
ò, mògò kèmè tun bè se ka ji bò kòlòn nin kònò,

a ká juruw tè ci nyögòn na.
o y'a sòrò, daa bè segu.
jitigi ani mógotigi,
mugutigi ani nègètigi,
bamananw ko o de ma ko bamanan waliju,
farakò duga siribaga,
kònò kusan kòrò,
ko dosonin wolo bilen,
ko sirabò ani dimibabò,
ko dèmèbara ni kayira.

poyi.
kala tabaga ni kala dabaga,
cunba ni sira tigè,
tomontigi fa wale,
mugù ni ta daamu ji sumalen
nin yòrò nin de bè fò i ye.

nin yòrò nin de bè fò jònkolonin mariheri ye.
mariheri ko ale de bè se ka poyi ji min,
ale de bè se ka a nyaga nyimi.
ka a minè kala, ka taa a bila segu kònò,
ale nyè tè cè la, min bè ale ka masakèya nyògòn
bà

ale nyè tè cè la, min b'ale bò masaya la.
a falen bè jònkolonin cogo min na,
n'a yadalen bè,
n'a jamannen bè,
n'a tè siran mògò nyè,
n'a tè malo mògò ma,
n'a dalen bè a ka cèdenw na.
ko u ka farin jònkolonin kònò.

ka bò bamakò :

ne nyè na, n'i ye cè kelen kalan, i ye mògò kelen kalan. nka, n'i ye muso kelen kalan, a bè, i n'a fò, i ye du kònò mògò bée kalan.

muso ka kalan nafa ka ca. a kalan nafa dò ye ladamuni ye. muso ka baara ka ca ni cè ta ye. o la sa, ni a sera k'a yèrè ladamu, a bè se ka du kònòna fana ladamu.

fèn naani bè yen, olu si tè nyè ni muso tè, ni muso ladamunen tè, ni muso kalannen tè. olu ye mun. ani mun ye?

- fòlò : den ko.

- filanan : du kònòna saniyali.

- sabanan : dumuni saniyali.

- naaninan : du kònò mògòw saniyali.

ni muso min sera ka nin fèn naani dòn, k'u waleya a cogo la, o muso bè a yèrè nafa, ka a ka du kònòna nafa, ka tila ka a ka jamana nafa. nka, mun bè o kè? kalan, janko balikukalan.

seku tarawele

sira 20 x 33

misira

ka bò bamakò :

muso de ye fèn kalanta fòlò ye. bawo, nafa caman bè muso ka kalan na.

du kònò mògòw ni lakanani bè muso de bolo. dumuni nyuman, jèlenya, ani ko tòw bée bè muso de bolo. muso yèrè yèrè de ye cè ka fura fòlò ye.

o la sa, muso ka kan ka kalan, ka faamuya, ka ladamuya, janko muso minw bè kungow kònò, n'u yòrò ka jan dògòtòròsow la, n'u yòrò ka jan dugubaw la.

muso ka kan ka kalan, walasa a k'a ka baaraw kè k'u nyè du kònò, dugu kònò, walima jamana kònò.

cè bè se ka kè fèn o fèn ye, muso yèrè bè se ka kè o ye. musow bè awiyòn boli bi. musow b'i pan awiyòn bolitò la, k'i cun duguma. musow ye polisi ye bi.

muso ka kan ka kalan, walasa a k'a jòyòrò fa jamana jòli la.

seku kansayi
bankòni

ka bò kulukòrò :

muso ka kalan nafa tè fò ka ban abada, janko balikukalan nafa, o min bè kè an faso kanw na.

cè ka kan ka dònniya sòrò cogo min na, muso fana ka kan k'a sòrò o cogo kelen in de la. bawo, dinyè latigè bè cè ani muso de bolo. ni olu ma nyògòn faamuya, foyi nyuman tè se ka kè du kònò.

tinyè yèrè la, muso ka kan ka la faamuya sira bée kan. bawo, ko bée bè muso de bolo : den, dumuni, du, si yòrò, kènèya, fini jèlenw, ani fèn caman wèrèw.

isa nyònkè jara
kondo
bananba

ka bò bankumana :

ni kòlòsili kèra ka taa hadama denya siratigè nyuman na, muso kulu fila de bè sòrò fan bée.

gadonmuso : o ta ye dumuni, fini jèlenw, farikolo, sigi yòrò ani dali yòrò saniyali ye. du ninakili ni a tuloma ye muso ye. n'i y'a mèn : du, dugu, kafo, kubeda, jamana, ko olu ka di kosèbè, musow de b'a kè. o la sa, musow jòyòrò ka bon nin kelen kelen bée kònò. o tuma na sa, muso de ye ninw bée sinsibaga ye.

baarakémuso : ale bè so kònò baara ani sèriwusi bée ta kè. ale bè jòyòrò fila de la.

muso de ye du, dugu, jamana ji- risuma ye. o la sa, musow ka kan ka wuli, ka kalan minsigi da u kun, ka kalansow sègèrè, walasa u ka dònniya b'u yèrè nafa, ka sòrò, ka faso nafa.

bakari kulubali
bankumana
sidi
kangaba

ka bò buguni :

kalan bè min nyè muso ye, o ka ca kosèbè. ni muso kalanna, i k'a dòn ko a kèra fasò cèmancè jiri dò ye, a suma bè so kònò mògòw bée sòrò, u bè sigi a suma la.

ni i ye muso kelen kalan, i ye jiriba kelen turu. n'i ye muso caman kalan, i ye jiri foroba dan.

mumuni jakite
kilen sokòrlà

ka bò kita :

ni muso kalanna, du kònò mògò bée kalanna. ni muso kalanna, jaman kònò mògò bée kalanna.

kalan bè min nyè muso ye, a tè se ka fò, ka ban, janko balikukalan yèrè, o min nafa ka ca.

ni muso kalanna, a bè saniya matarafa. a bè denmisènw ladon cogo nyuman nògòya. a bè cè miiri taabolo jateminè nògòya. a bè dumuni dila cogo nyuman dòn.

ni muso kalanna, o kòrò ye ko mògòw bôra nògò sun kòrò, k'u bila jèya sun kòrò.

mansabubu sidibe
murugula
sirakòrò

ka bò segu :

kalan bè nafa caman nyè muso ye. nka, ne ka miiri la, balikukalan nafa ka bon. bawo, ale bè kè an yèrè ka kanw na.

nka, malì kònò bi, muso kalanbali ka ca ni muso kalannen ye. o de kòsòn, anw ka kan k'an sinsi balikukalan kan kosèbè, walasa an ka musow ka bò nògò la. bawo, ni musow bôra nògò la, du ani dugu ani jamana bée bée bò nògò la.

amadu kònè
gureliwèrè
kònòbugu

kibaru

bèe n'i
miirina ta

N°4. zanwuye Kalo-1978

nyininkali

kalan bè nafa jumènw nyè muso ye sanko balikukalan ?

nyininkali naaninan, n'o fòra arajo la, k'a tu zanwuye kalo tile 6 la, k'a bila feburuye kalo tile 24 na, o tun nyèsinnen bè musow ka kalan kow de ma, i n'a fò, ko : "kalan bè nafa jumèn nyè muso ye, janko balikukalan yèrè ?" a nyininkali kòrò ka bon kosèbè, k'a sababu kè muso jò-yòrò ye, du, kafo, kubeda, ani jamana kònò.

mògò o mògò y'a jaabi, olu bée y'a kòrò girinya faamuya. o de kòsòn, jaabiw bée nyèna, kumaw

fèsèfèsè cogo nyèna, u sèbèn cogo fana nyèna. n'i ye lètèrèw kalan dòròn, i bè kuma kòrò ye. bée sera a miirina ta fò cogo nyuman na. olu fana bée ye muso ka kalan mankuṭun fò, k'a bonya, k'a nafaw fò, k'u caya.

jaabi 52 de sôrôla a nyininkali in na. musow yèrè ka jaabi 7 de b'olu la. a jaabiw bòra yòrò minw na mali kònò, ani u kònò kuma dòw filè nin ye :

bamakò dugu :

jaabi 14 : muso 5 ka jaabi b'o la, k'a fara mali musow ka tònba nyè-mògòw yèrè ta kan.

kayi mara :

jaabi 6, ka bò kita, mahina, ba-filabèn, ani kayi dugu yèrè kònò.

kulukòrò mara :

jaabi 21, ka bò bananba, kàngaba, katì, fana, maasina, kolokani, baginda, joyila, ani kulukòrò dugu yèrè kònò.

sikaso mara :

jaabi 5, ka bò yanfolila, zangaso, kucala, buguni, ani zantigila.

segu mara :

jaabi 6, ka bò san, kònòbugu, sa-nando, nyònò, ani segu dugu yèrè kònò.

mògò tè mògò dan k'i ka bon a ye.
mògò tè mògò dan k'i ka jan a ye.
mògò tè mògò dan ko fèn b'i bolo a ye.
hakili de b'a to, mògòw bè nyògòn dan.

mun bè hakili dayèlè ?

kalan de bè hakili dayèlè. mògò bée ka kan ka kalan. nka, n'i ye cè kelen kalan, i ye mògò ke-lén kalan. n'i ye muso kelen kalan, i ye du bée kalan, i ye jamana kalan.

muso bè mun nafa sòrò kalan na ?

Kalan bè muso hakili dayèlè. a b'a dèmè a ka

gatigiya baaraw la. a b'a ka denbatigiya nògòya a bolo. muso ka kalan bè bèn don dudenw ni nyò-gòn cè. bawo, muso kalannen bè ko caman faamuya. o bè dò bò a ka mèsèkè mèsèkè la. kalan bè muso dèmè, ka a ka sôrôw yiriwa, i n'a fò, bololabaara, sènè, baganmara, jago, ani baara sarala.

balikukalan bè nin nafa fòlen ninw bée nyèfò musow ye, k'a fèsèfèsè u ye kosèbè, janko sisani, ni balikukalan bè kè muso yèrè ka kan dònnenu na, ani muso yèrè ka baara kétaw kan.

jònkolonin kèle

2 - kèle n'a tigèbaga tè fara diya la

daa monson de y'a ka kèlebolo fara nyògòn kan,
 ko u ka taa a ka disòngò nyini saheli.
 jònkolonin y'i da u nyè.
 ò, a ye bakòrò monson ka kèle tinyè jònkolonin.
 u ma saheli sòrò.
 segu ni kasi nana, ka na u da daa kòrò segu.
 u ko : jònkolonin ye kèle tinyè, bakòrò monson.
 u ko : kòlònjugujiri bè yen,
 cèkòròbabugònci bè yen,
 nturanifarınman bè yen,
 nkilintinkòlòntò bè yen.
 jaa, jònkolonin ye dondoliso ye,
 jaa, jònkolonin ye bunteniso ye,
 jaa, kabako kéra jònkolonin.
 o mènnen bakòrò monson fè,
 n'o ye daa monson ye,
 a nana ka na a ka cèdenw fara nyògòn kan segu.
 a ko : kèle n'a tigèbaga tè fara diya la.
 a y'a fò a ka kèletilgi ma,
 a ko : n'b'a fè a' ka taa jònkolonin minèn ta,
 jònkolonin n'a kònòfèn bée ka n'sòrò segu yan.
 a' ka mariheri nyènama minè,
 a' ka na n'a ye,
 n'b'a kè ka n'ka boli jugu naani sòn,
 makungoba ani nangoloko ani kòntòrò ani binyè
 jugù,
 n'b'a kè ka u sòn.
 ò, segu fadenkèle ye i labèn.
 kèle wulilen sa, ni u ye ba tigè,
 a ye mugu sènsè ka se jònkolonin na.
 jaa, jònkolonin tè minè.
 segu ni jònkolonin ye poyi kè.
 poyi ni payi.
 nègè sègèrèn, dò b'a ji min,
 à t'a nyaga nyimi.
 kèle man di jitò la.
 u ye segu ta,
 segu ye u ta.
 a ma nyè min kò,
 a kéra o ye.
 tònjònw ye u kò da.
 jònkolonin ye u bilasira,
 i n'a fò, kununko bòra bi la.

 dimi donna jitigi la tuma min na,
 n'o ye daa monson ye,
 n'a ni dimi ye i da segu,
 a dalen a sidalan kan, a nana ka na i miiri,
 min bè se ka jònkolonin dimi bò ale la.

a ko jònkolonin ye mònè min don ale la,
 mònè tè bò abada.
 kèle n'a tigèbaga tè fara diya la.
 daa nana, ka na a ka moriw n'a ka cènmasaw fara
 nyògòn kan.
 a ko moriw ma ko u ka a lajè,
 ani a ka cènmasaw, u ka a lajè,
 jònkolonin bè sòrò cogo min na ka a di ale ma.
 n'a b'a sago kè jònkolonin na,
 n'a bè jònkolonin mariheri minè,
 n'a bè kòlònjugujiri sòrò,
 n'a bè se ka nturanifarınman minè,
 n'a bè cèkòròbabugònci sòrò cogo min na,
 a ka moriw n'a ka cènmasaw ka olu nyini k'o d'a
 ma.
 ni o tè, jònkolonin ye dimi min don ale la,
 o dimi tè bò abada.
 kèle n'a tigèbaga tè fara diya la.
 daa ka moriw donna kaluwa la tile wolonwula.
 moriw bòra. u nana, ka na,
 u ko : jitigi ani mògòtigi, anw ye fèn de ye jòn-
 kolonin na,
 n'a ka kan ka jònkolonin sòrò.
 i b'i ji ja ka jakuma bilenman nyini,
 ka murufè bilen dulòki don a la,
 ka murufè kulusi don a la,
 ka murufè bilen fugula don a kun na,
 ka kolonkisè saba siri a kan kòrò.
 jònkoloninkaw ka aladelikòlòn min bè yen,
 ni u ka sirikòlòn don,
 i ka taa o jakuma bila kòlòn nin kònò.
 ni o kéra, i bè jònkolonin sòrò, daa monson.
 nka, ni o ma kè, fara jònkolonin na.
 i tè se u la abada.
 ò, a ka cènmasaw nana,
 olu seginna o kan kelen kan.
 u ko : jitigi ani kèletilgi, babirimasa,
 i b'i ji ja, i ka jakuma bilen nyini,
 i ka murufè kulusi don a la,
 i ka murufè dulòki don a la,
 i ka murufè fugula don a kun na,
 i ka kolonkisè saba siri a kan kòrò,
 i k'a di i ka tònjònw ma,
 u ka u ji ja k'a bila
 jònkoloninkaw ka dugucèmancèkòlòn nin kònò.
 n'o kéra, i bè jònkolonin minèn ta.
 nka, n'o ma kè, fara jònkolonin na, daa monson,
 i tè se abada.

(a tò bè bò kibaru nataw kònò)

taamasen kura donna koperatiwu kònò

koperatiwu sigira an ka jamana la kabini tuma jan. nka, mògò caman ma a nyèci yèrè yèrè dòn. hali bi, koperatiwu sariyaw ma faamuya u fè. dòw fè, nafa t'a la fana.

koperatiwu sinsinen bè jèkabaarakè de kan. bamananw ko : "mògò kelen, hakili kelen. mògò fila, hakili fila. jèkafò ye daamu ye." o ntalen ye kisè ye. o bè cogo min, baara fana bè ten. an ka jamana tè bò nògò la abada, n'an ma jè ka baara kè. komite militèri ani gòfèrènaman kuntilenna y'o ye. o sababu y'a to, yèlèma donna koperatiwu konyèw la, ka taamasen kura don koperatiwu kònò.

koperatiwu sèriwusida kuntigi zakariya tarawele ye jèmukan fò arajomali la. o jèmukan kònò, a ye koperatiwu sigi kun fò, k'a ka waleyaw bée dantigè, ka sòrò kà taamasen kura nyèfò. nin kunnaфонi bée dira nyininkali dòw sen fè, minw kèra arajo mògòw fè. o kuma dòw filè nin ye :

balikukalan koperatiwu kònò

haruna ture ka nyininkali : koperatiwu sèriwusidaba ye balikukalan dò kè a ka baarakèlaw kun, san 1977 la, k'a ta sètanburu kalo tile 27 la, ka taa a bila òkutòburu kalo tile fòlò la. sababu jumèn nana ni o miiriya nyuman ye ?

zakariya tarawele ka jaabi :

balikukalan ye fènba ye, min bè se k'an ka jamana ka sòrò yiriwali sabati. fèn don fana, min bène kè sababu nyuman ye anw fè, ka koperatiwu konyèw faamuyali teliya jamana kònò. o de y'a to, anw ye jòyòrò nyuman bila balikukalan ye an ka koperatiwu taamasen kura in kònò.

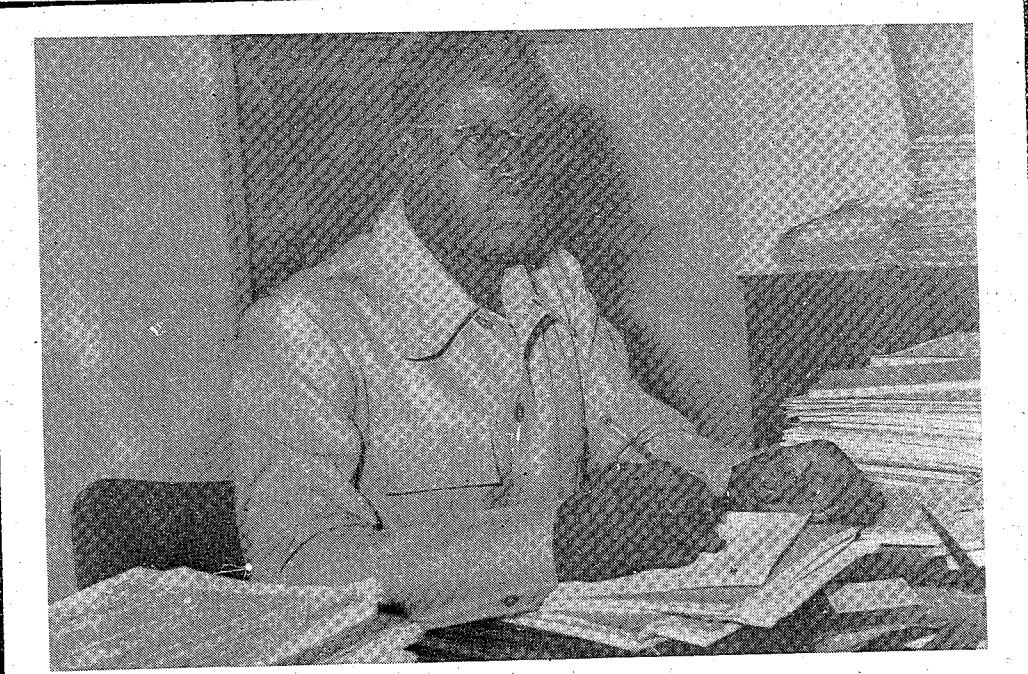
sèbènni ani jateminè cogow mana dòn an ka kanw la koperatiwu jèkuluw fè, o na kè baarakè minèn sòròlen ye, min b'a to baara in bë taa nyè joona. an bée bë kuntilenna min nyini, o bë sabati.

o kuntilenna in ye jumèn ye ?

- fòlò : koperatiwu jamakulu ka se ka a ka baaraw bée kè a yèrè ye kèkonyuman la, min b'a to jamakulu in ka dinyèlatigè bë nògòya.

- filanan : wula kònò mògòw bée ka u se ko damayira kè koperatiwu sinsini ni a kòlòsili la. o na se ka sòrò, ni koperatiwu baarakèsèbènw bée kònò kow nògòya, k'u sèbèn an ka kanw la, walasa bée ka se ka u faamuya joona.

o tuma, koperatiwu ani federasònw nyèmògòya tèna to mògò bolo, min bòra fan wèrè. dugu kònò mògòw de bë sugandi jama bée lajèlen fè,

ka nyèmògòya di u ma. nasarakan-mèn gansan tèna kè sababu ye tugun ka mògò bila koperatiwu nyèmògòya la.

koperatiwu sèriwusidaba ani balikukalan sèriwusida bënnna, ka baarakè sèbèn dò dila an ka kanw na. koperatiwu baarakèla minw bë wula kònò, olu fòlò de bë kalan o sèbèn in kònò kumaw la. o tèmènnen kò, se bë kè sènèkèlaw, baganmaralaw,

ani mònnikèlaw ma, minw ye balikukalan kè ka ban. koperatiwu baaraw bée kè cogo bë jira u la an ka kanw na, walasa u yèrè ka se ka federasònw ani gurupemanw baara bée kè taamasen kura hukumu kònò. o baara in kè cogo daminèna gawo kafo kònò, kabini mè kalo la, san 1977. an bë yòrò min na bi, o baara ka kan ka daminè jamana kafo tòw fana kònò.

koperatiwu taamasen kura

koperatiwu ni cikèsèriwusidaw

haruna ture ka nyininkali : ne hakili la, aw ka sèriwusida ani cikèda minw nyèsinnen bè jamana ka sòrò yiriwali la, aw bée ka kuntilenna bè nyini ka kè kelen ye. balikukalan sèriwusi n'a ka kalankè cogo fana b'a jira k'a bè se ka kè sababu ye k'o kuntilenna kelen in sabatiya. kòmi, aw bée kuntilenna ye kelen ye, a fò : bèn man kan ka dòn aw ni nyögòn cè, walasa baara in ka sèmèntiya ?

zakariya tarawele ka jaabi :

tinyè don. koperatiwu taamasen kura ani sòrò yiriwali cikèdaw haju bée ye kelen ye, ka taa wula kònò mògòw fan fè. o tè bala mògò la, bari jamana ka sòrò yiriwali tè kè abada, ni jamanadenw bée ma jè, ka kè kulu kelen ye ka baara kè.

cikèda minw nyèsinnen bè sòrò yiriwali ma wula kònò, olu sigi kun ye ka sènèkè konyèw sinsi jamana kònò. komite militèri ani gòfèrènaman ka kuntilennaw ye minw ye o wale kelen in na, o ye ka koperatiwu sigi, walasa wula kònò mògòw ka se k'a faamuya k'a fò ko jamana kòròtali baaraw tè se ka kè olu jèlen kò. kuntilenna kelen min bè nyini bée fè, o ye koperatiwu sigi cogo ka kè sababu ye, koperatiwu jamakuluw ka se k'u yèrè ta, nafo-

lo sòrò siraw, hadamadenya siraw, ani dönniya siraw bée la.

o tuma, k'an kò sin nyögòn ma, o tè se ka jigin mògò kònò, n'an b'a fè, komite militèri ani gòfèrènaman kuntilenna ka sabati, an bè an bolo di nyögòn ma. cikèda fèn o fèn nyèsinnen bè wula kònò mògòw ka nafolo sòrò siraw ma, o cikèda bée bée nyögòn dafa ka baara kè ni sèbè ye. sisani, a wajibiyalen bée anw fè, an ka jè ka baarakè konyuman siraw bée de nyini nyögòn fè.

anw ka sèriwusi haju ye o ye. kabini an ye koperatiwu sigi cogo kura baaraw daminè, anw ka hamì fòlò kèra bée k'i jòyòrò dòn kafow nafasòrò siraw la, ka sòrò ka kafow nyémògòw dèmè ka nafasòrò siraw nyini.

o de y'a to, mali kato wolonwulan kònò, an ye sèriwusida caman baarakèlaw wele, ka jè ka an ka baaraw taa siraw bée nyini, ka sòrò ka yamaruya di o jamakulu ma, u ka an dèmè baaraw kékonyumanya la. o la, farikolokènèya sèriwusida welela, ani lakòli sèriwusida, ani baganmara sèriwusi, ani kungolakanani sèriwusi, ani a nyögònna caman.

sènèkè hukumu kònò, an ye bèn nyini cikèdaw fè, minw nyèsinnen bè sènèkè yiriwali siraw ma. baara kérènkérènnen min kèra, an y'o kè ni kòorisènè sèriwusida ani ofisi ye. an jigi dalen b'a kan, k'a fò, k'an ni cikèda tòw fana bée bèn, ka jamana nafolosòrò sira tòw sabati.

cikèlaw ka baarakètònw

haruna ture ka nyininkali : an ka sòrò yiriwali cikèdaw ani balikukalan ka yeelen kòrò, wula kònò mògò dòw bée k'u lajèrè, k'u nyèsin baarakètòn dilali ma u ka duguw kònò. yala, o hakili kura in tèna kè sababu ye, ka koperatiwu ka taamasen kura in nagasi ?

zakariya tarawele ka jaabi :

hèrèba don an fè, k'a fò ko wula kònò mògòw ye hakili sòrò, k'u lajèrè, ka nyèsin baarakètòn dilali ma. o wale b'a jira bée la ko kònò jèrèlen bée bii fò. awa, hakili don fana, min bée a jira ko wula kònò mògòw ye faranyögònkan nafa ye, bari u ka sòrò tè yiriwa abada o wale kò.

baarakètòn kònò, hakili kura min ka kan ka jè sinsi, o hakili bée bò

jè in mògòw la. ni gurupeman sigi kun dönnna ka ban, sariya minw bée baara tòw sabati, olu bée bée sòrò.

o misali dòw file :

- dugu kònò ga damadama bée se ka jè ka sari kelen ani misiw san sènèkama.

- juru bée se ka don dugu ncininni mògòw la, walima sokala kelen mògòw la.

- nafa bée sannifeere la, ni a kèra, dugu mògòw fè.

an b'a ye cogo min, mògòw mana farafara nyögòn kan wale kelen sabatili la, o man kan ka finyè bila koperatiwu konyèw la. wula kònò mògò minw ye balikukalan kè kosèbè, koperatiwu baarakè cogo bée sinsi olu kan u ka dugu kònò.

(a tò bée bò kibaru nataw kònò)

ja bè se ka kèlè cogo di?

k'a ta san 1973 la, ka na a bila bi la, ja ye ti-nyèni min kè an ka jamana kònò, bèe b'a dòn. ja in kèra sababu ye ka balo ko ani bagan ko gèlèya kosèbè. mali dun ye sènèkè jamana ani baganma-ra jamana ye. o kama, ni ja in ma kèlè, jamana tè se ka yiriwa.

ja kèlè cogo ka ca: nka, kèlè cogo min bè, ni bèe bè se ka o kè, o ye jirituru ye. denmisèn ni módgòròba, cè ani muso, bèe ka i se ko dama-yira kè jirituru la duw kònò, ani sirabadaw la. n'o kèra, ja bè nògòya. bawo, jiri de bè ji na.

an balimaw, ja kòni ye fènì jugu ye. nka, a bè se ka kèlè.

ja kèlè cogoya wèrè bè yen, o ye ka tasumatugu dabilà an ka kungow kònò, k'a d'a kan, o tasuma de bè jiriw faga. o bè ji ko gèlèya. o kama, a nyininen bè bèe fè, módgò kana tasuma bila kungo kònò, k'a sòrò, tasumabila tuma tèmènna. bawo, buba danbele y'a fò cogo min kibaru nimòrò 55 kònò, tasuma joona ka fisa tasuma kosa ye.

ja kèlè cogo dò fana ye babili ye. ni babili kèra an ka baw kan, o b'a to, ji ka woyo ka taa kungo kònò. o la, sènè bè se ka kè badawolow la.

